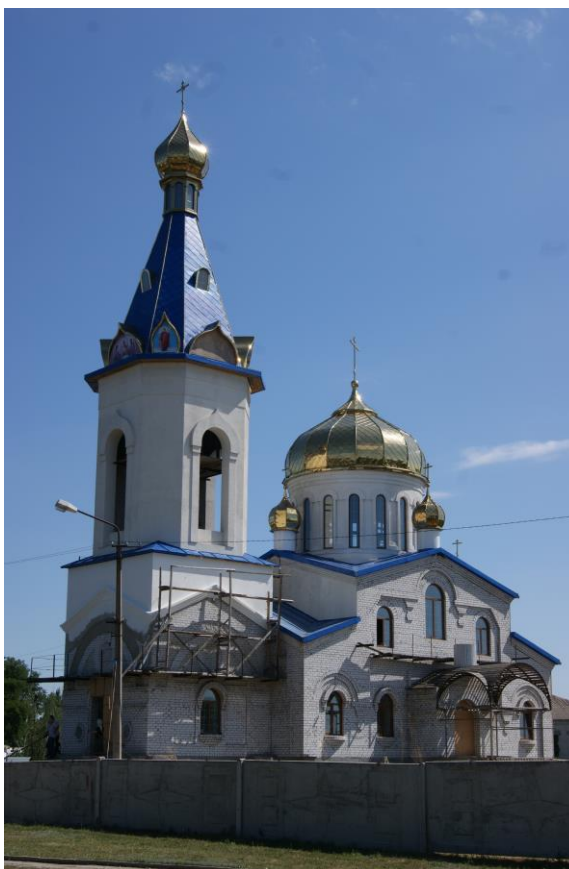

Харлан О.В. Церква села Піщанка Новомосковського повіту // Моє Придніпров'я. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2014 рік. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 90-92;

Нова церква в с. Піщанка. Фото автора 2013 р.

24 лютого (ст.ст.) **7 березня** – 225 р. тому (1789 р.) в слободі Піщанка (село Новомосковського району) освячено новозбудовану дерев'яну Архангело-Михайлівську церкву і розпочато в ній богослужіння.

Походження села Піщанки пов'язане з історією стародавньої запорозької святині – Самарського Пустельно-Миколаївського монастиря. Слободу було засновано на монастирських землях в 1734 р. (280 р. події).

В 1782 році при складанні народного перепису в монастирській слободі Піщанці до списку було внесено близько 700 мешканців.

15 березня (за ст.ст.) 1785 року архіандрит Гавриїл звернув увагу Преосвященного Амвросія на потребу будівництва в Піщанці церкви в своєму проханні, до того ж він просив дозволу про направлення на допомогу священику Феодору Самборському помічника. За проханням архіандрита на місце священика було рукопокладено Пантелеймона Покорського, колишнього дяка, людину чесну і порядну, читанню та співу навчену.

Для влаштування церкви було вирішено використати дерев'яну споруду старої соборної церкви монастиря. Після завершення будівництва нової кам'яної соборної церкви на честь Святого Миколая відомим Кирилом

Тарловським, було отримано дозвіл єпархіального начальства на перенесення колишньої дерев'яної Свято-Миколаївської церкви з території монастиря в слободу Піщанка. 29 січня (за ст.ст.) 1789 року будівництво церковної споруди було завершено, а 7 березня (24 лютого за ст.ст.) того ж року освячено храм на честь Архістратиґа Михаїла і розпочато богослужіння.

Свідоцтва про храм та його причт знаходимо в довідникових книгах Катеринославської єпархії за 1908 та 1913 роки. Ось яка інформація наведена в 1908 році: «...церковь перенесена из Самарского монастыря, деревянная, однопрестольная – во имя Архангела Михаила. Церковно-приходское попечительство с 1894 года. Есть церковно-приходская и земская школы. Количество дворов в приходе – 517½. Количество прихожан – 2070 мужского пола и 2121 – женского. Наличный состав причта: священник Захария Артемиевич Кучеренко (63 года), диакон Алексей Павлович Евецкий (60 лет), псаломщик Феодор Георгиевич Пироговский (72 года), дочь священника Александра Иоанновна Ювченко (70 лет), церковный староста кр. Евтихий Иоаннович Задерака (64 года)». Інформація у більшості торкається прізвищ місцевих мешканців, що причетні до церковного життя поселення. Нажаль, вона не проливає світло на архітектурно-містобудівні особливості храмової споруди.

Які зміни відбулися за п'ять років? Ось яка інформація представлена в наступному довіднику цього часу: «Село Піщанка, Знаменівської волості, Новомосковського повіту. Дерев'яна церква на честь Архістратиґа Михаїла влаштована в 1787 році (?), перенесена в 1830 році (?). Поблизу церкви садиба священника (будинок священника власний, у диякона та псаломника громадські, в задовільному стані). Кількість прихожан вже наступна – 2670 чоловіків та 2868 жінок. Місцевість частково на височині, суха, частково в низині, сира. Знову ніяких даних про зовнішній вигляд, лише плутанина в датах заснування та перенесення споруди.

Однак значна кількість інформації про членів церковного причту. У складі причту зазначено: священником Михайло Захарійович Кучеренко (38 років, закінчив духовну семінарію, священствує з 1898 року, на даному місці (4 за рахунком) з 1913 року, має дружину з 2 дітьми, отримує казенного жалування 96 карбованців); другим священником (на вакансії диякона) Олексій Павлович Євецкий (67 років, закінчив 4 класи духовного училища, священствує з 1912 року, вдівець, має 5 дітей, казенного жалування не отримує); псаломником-дияконом Володимир Степанович Краснокутський (37 р., псаломник з 1910 р., диякон з 1914 року, має дружину з 3 дітьми, отримує казенного жалування 36 крб.), церковним старостою селянин Євтихий Задерака; заштатним священником значиться Захарія Кучеренко.

Для майбутніх дослідників історії храму та церковного причту то цінна інформація, яка допоможе як можна більше виявити матеріалів з історії поселення, церкви та місцевих мешканців.

В сучасному селі Піщанка збудовано нову церкву на честь Піщанської ікони Божої Матері (Першої Новомосковської благочинницької округи).

Основним ктитором нової церкви є голова сільради Мазниця Микола Павлович.

Як зазначають місцеві старожили, давня дерев'яна церква простояла до кінця 1930-х рр. Теперішній священик о. Олександр (Спічак Олександр Вікторович) зазначає, що збереглися фотографії з зображенням храму до руйнування, та нажаль поки що, не вдалося їх віднайти (мова йдеться про вирізку з надрукованим фото в місцевій газеті 1930-го року й чорно-білим фото з колекції місцевих мешканців села). В статті мова йшла про потребу переобладнання церкви під клуб та переплавки дзвонів.

Будемо чекати на той час, коли віднайдуться зображення однієї з найдавніших храмових споруд Присамар'я. На основі яких стане можливим дослідити архітектурно-містобудівні особливості церкви. Цікавим і необхідним завданням є локалізація місця розташування колишньої церкви і археологічного дослідження церковної ділянки.

Споруду храму зруйнували, то вже нічого було й перетворювати на клуб. З розповідей старожилів відомо, що людина яка демонтувала хрест з церковного верху, розбилася. У середині 1940-х років влада дала дозвіл на проведення богослужінь у вцілілій споруді хрестильні (деякі мешканці згадують кам'яну невеличку каплицю). Служіння продовжувалися до кінця 1950-х років. Саме тоді, «хрестильню» теж було розібрано і від колишнього церковного комплексу не лишилося й сліду.

Зараз навіть важко точно вказати місце розташування дерев'яного храму, всі інформатори вказують лише приблизну ділянку поблизу поховання радянським воїнам та нового храму. Однак дослідження продовжуються, знайдено нові архівні джерела, що проливають світло на історію населеного пункту, його топоніми, історію його храму, але їх ми висвітлимо після опрацювання.

З 1997 року богослужіння відбувалися в приміщенні колишнього клубу, яке було передано правлінням села православному причту. При храмі існує воскресна школа.

Нова церква завдяки високій дзвіниці добре помітна на значних відстанях від села (як і нова церква Новоселівки і дерев'яний Троїцький собор). Церкву збудовано в єпархіальних традиціях. Один верх розміщено над головним об'ємом і другий над дзвіницею. В середині храму ще продовжується облаштування, не дивлячись на це служба відбувається вже в новому храмі. Нажаль досить невдало влаштовано бетонну огорожу церковної ділянки. Від пам'ятника радянським воїнам, за логікою, добре було б влаштувати головний вхід з західної сторони до храму. Однак, з невідомих причин (можливо причт не захотів заходити до церкви через могили?), замість прозорої металевої огорожі з хвірткою, перед храмом постала важка огорожа з залізобетонних плит, яка псує сприйняття братської могили – пам'ятки історії місцевого значення і нової церковної споруди!

Будемо мати надію, що з часом здоровий розсуд візьме своє і новостворений комплекс отримає належне упорядкування.

На південний захід від центру села збереглася територія старого цвинтаря, на якому на жаль продовжуються поховання й зараз. «Завдяки цьому» збереглося всього кілька старовинних надгробків й фрагментів кованої огорожі. Цвинтар утворився навколо давнього кургану, залишки якого й зараз добре видно.

Серед поховань сучасників, слід відзначити надгробок архімандрита Калінніка (Піскуна), який свого часу був благочинним в Свято-Успенській Почаївській лаврі, пізніше служив у храмах Дніпропетровська й був обраний духівником Дніпропетровської єпархії. Вітаємо зі святом причт та мешканців села Піщанка і бажаємо зустріти храмове свято вже у новому і прикрашеному храмі!

Олександр Харлан

Література:

Феодосій (Макаревський А.) Матеріали для историко-статистического описания Екатеринославской Епархии: Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия [Текст] / Вступ. ст. і комент. Г.К. Швидько. – Днепропетровск: ВАТ «Дніпрокнига», 2000. – С.534, 1064;

Справочная книга Екатеринославской епархии за 1908 год. – Екатеринослав, 1908. - С. 455;

Справочная книга Екатеринославской епархии за 1913 год. – Екатеринослав: Тип-я С.И.Сементовского, 1914. - С. 261;